

УДК 343.8/343.9(043.2)

Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент,
Осадченко І.В., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ НЕЗАКОННИМ ШЛЯХОМ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

При аналізі ситуації, яка сформувалася на теренах сучасної України можна дійти висновку, що в умовах докорінних змін та реформування законодавства мають місце колізії та деформації у ринкових відносинах і, як наслідок, зростання тіньового сектору економіки та поширення випадків прояву економічної злочинності. Сьогодні їх масштаби вийшли за рамки, на той критичний рівень, коли вони становлять реальну загрозу безпеці нашої держави.

Очевидно, що одним з найнебезпечніших видів злочинів, який призводить до економічного занепаду держави, є легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Легалізація доходів, одержаних незаконним шляхом, як і будь-яке соціальне явище обумовлене історичним розвитком нашого суспільства. При розгляді цього феномена потрібно враховувати досвід зарубіжних країн, особливо країн колишнього Радянського Союзу, у яких даний процес набув активного поширення у період проведення соціально-економічних реформ, і як наслідок їх половинчасті та непослідовності нероздільно пов'язаних з ними періодів гострої економічної нестабільності. Саме у цьому, на нашу думку, і полягає певна технологічність легалізації. Оскільки, здійснюючи вплив на цей процес, у об'єктивному розумінні, створюється й можливість впливу на ті негативні процеси та явища, що неподільно з ним пов'язані, що функціонують як симбіоз явищ у єдиній та неподільній системі [1, с. 83].

Найпоширенішими способами легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, є: придбання компаній, цінних паперів іноземних фірм та нерухомості за кордоном; здійснення платежів за надані послуги іноземним партнерам вивезення валюти за кордон з використанням пластикових кредитних карт; вивезення готівкових коштів в іноземній валюті фізичними особами; створення структур в офшорних зонах.

З початком незалежності України відбувалися різні соціально-

економічні перетворення, насамперед перехід від планової командно-адміністративної до ринкової економіки. Відбувалися докорінні зміни в суспільному ладі населення. І, як результат, трансформація однієї системи в іншу, яка полягала у лібералізації економічної діяльності. Одночасно даний перехід спостерігався значним послабленням ролі держави у регулюванні соціально-економічних відносин, відставання законів від реалій, інтересів держави та суспільства.

Відсутність контролю з боку держави призвела до зростання злочинності у сфері економічних відносин, зокрема, масове вивезення національного капіталу, «відмивання коштів» і як наслідок цього – порушення рівноваги у економічній та соціальній системах.

Це стало значним поштовхом до диференціації населення за рівнем доходу, зростання маргінальної та антисоціальної поведінки, боротьби (за межами правового поля) між різними соціальними групами тощо. За відсутності послідовності економічних та соціальних реформ відбуваються люмпенізація, зубожіння значної частини населення. А в умовах незаконного збагачення інших, малочисельних верств населення, виникає різкий соціальний диспаритет та притаманний йому величезний криміногенний потенціал [2, с. 32].

Ще одним негативним наслідком соціально-економічного розбалансування у суспільних відносинах стало масштабне, на національному рівні, поширення тіньової економіки, яка, у свою чергу, є основним споживачем та виробником капіталів одержаних неправомірним шляхом. На початковому етапі трансформації економічних відносин зміни та реформації в системі управління, процесу розподілу засобів виробництва та господарських зв'язків не могли не спричинити зростання фіктивних сегментів тіньової економіки. І хоча таке зростання пом'якшувало падіння офіційного ВВП України, але чим більше був цей спад, тим більша його частина переходила у «підпілля» [2, с. 33].

На думку деяких вчених, існування та поширення тіньової економіки неможливе без важливого введення у її процес такого явища як легалізації незаконних доходів, так як вона виступає не тільки найбільшим виробником нелегальних доходів, а й замовником «брудних» коштів. Неправомірна діяльність, що є джерелом доходів, зокрема скоєння певних злочинів, випадає із тієї сфери, що регулюється законами та певними економічними принципами. А вже «відмиті» капітали впроваджуються у легальний оборот товарів і послуг, відтак, викликають порушення економічної рівноваги, і як наслідок – інфляція, зростання цін тощо [3, с. 142].

Враховуючи все вищезазначене, можна дійти висновку, що виконуючи свою специфічну функцію легалізація доходів, одержаних незаконним шляхом, слугує механізмом, який створює зв'язок між легальною та нелегальною економіками. Якби не існувало такого явища

як відмивання коштів, то нелегальна економіка потерпала би від нестачі ресурсів. Але й правильним буде зворотне твердження – при поглинанні тіньової економіки офіційною, не було б й попиту на відмивання капіталів. Відтак відбувається їх злиття. Злочинні суб'єкти, які мають доступ до коштів, отриманих неправомірним шляхом для інвестування у легальну економіку, і навпаки, вони також можуть використовувати власний дохід для подальшого інвестування своєї незаконної діяльності.

Література

1. Розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: монографія / О.В. Халін. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2018. 244 с.
2. Користін О.Є. Протидія відмиванню коштів в Україні: правові та організаційні засади правоохоронної діяльності. Київ: КНТ, 2009. С. 30-34.
3. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / пер. с англ. В. Лукашевича. Москва, 1991. 259 с.

УДК 343.13:341.44(043.2)

Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент,
Ткаченко В.В., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЕКСТРАДИЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Інститут екстрадиції відіграє важливу роль у зміцненні та розвитку міжнародного співробітництва між державами. Так само великий вплив можливості екстрадиції надають і на охорону законних інтересів, прав і свобод особистості, суспільства і держави, на зміцнення міжнародного правопорядку і боротьбу з злочинністю.

Важливість правового регулювання інституту екстрадиції в системі надання державами правової допомоги у кримінальних справах, визначається як національними інтересами держав, з метою попередження кримінальної злочинності на їх території, так і інтересами міжнародного співробітництва по боротьбі з міжнародними злочинами, що представляють небезпеку для всього співтовариства держав. У цій ситуації об'єднання спільних зусиль держав, для здійснення співробітництва в боротьбі зі злочинністю, набуло особливого значення, тому істотне місце у цій співпраці займає інститут екстрадиції.

Взагалі видача є найдавнішою формою взаємної допомоги держав у боротьбі зі злочинністю, якщо розглядати історію розвитку інституту видачі, можна сказати, що екстрадиція на протязі всього часу свого існування, була, дуже затребувана державою, що, у свою чергу, показує важливість і фундаментальність даного інституту в сфері міжнародного співробітництва.